

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Maročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Račun pri pošt. hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Telefon št. 30-69.

Leto XVII.

V Ljubljani, v torek, dne 31. julija 1934.

Štev. 85.

Propadanje trgovine in obrta

Za 674 se je zmanjšalo na področju ljubljanske Zbornice samo v prvem letošnjem polletju število obrtnih obratov na istem področju, dočim se je število industrijskih in gostinskih obratov povečalo le za 2. Samo v šestih mesecih se je torej število trgovskih in obrtnih podjetij zmanjšalo za 1363. V drugi polovici leta, ko prenehajo že itak pičila sezonska dela, moremo računati z enakim padcem, zlasti še, ker je gradbena delavnost nad vse majhna. Doživeli bomo tako enake katastrofalne številke kot v l. 1933., ko je padlo število trgovin za 1331, število obrtnih podjetij pa za 1336. Nad 2700 gospodarskih podjetij bo torej zopet manj v letošnjem letu, nad 2700 samostojnih gospodarskih eksistenc bo prenehalo. Če pa upoštevamo še leto 1932., ko je začelo padati število trgovin in obrtnih obratov, potem moramo ugotoviti, da se je v pičlih treh letih zmanjšalo število trgovskih in obrtnih obratov za celih 6000.

To je številka, ki jasno kaže, da preživlja naš srednji stan naravnost obupne čase. A kar je najtežje, je to, da ne vidimo še nobenih znakov, da bi se bližalo zboljšanje. Vsi vzroki tega propadanja so ostali in vsi protesti ter vse zahteve trgovine in obrta po odpravi teh vzrokov so ostali preslišani in brezuspešni. Narobe se moramo bati, da se bodo vsi ti vzroki propadanja trgovine in obrta še povečali.

Drugo zlo, ki tare trgovino in obrt, so razni privilegiji, ki jih uživajo njih konkurenti. Tudi v tem oziru ni pričakovati zboljšanja in razni konzumi ter nabavljane zadrage bodo še naprej ubijale eksistenco trgovcev. Kar čudno je, da se v tem pogledu nikdar in nikjer ne pokaže znana gorečnost.

Zaman se tudi pritožujejo obrtniki nad vedno rastočim šušmarstvom. In kako naj bi imele tudi njih pritožbe uspeh, ko se pa še naprej trpi, da se dela celo v državnih kaznilnicah konkurenca obrtnikom. In prav tako ne nameravajo likvidirati razne državne tiskarne, niti ne druga čisto pridobitna državna podjetja, temveč se celo kaže tendenca, da se trgovcem in obrtnikom ta konkurenca še poveča. Poizkusi monopolizacije izvozne trgovine kažejo to dovolj očitno.

Prav tako pa so bile brezuspešne dosejane vse zahteve trgovcev in obrtnikov, da se jih zaščiti pred vedno ostrejšo konkurenco tvorniških prodajal. Te prodajalnice se množe kar neprestano in trgovine ter obrti propadajo zaradi njih, a nihče se prav ne zmeni, da bi omejil to zlo. Niti tega ni mogoče doseči, da bi bile te trgovine tako obdačene, ko vse druge. Ne, tem trgovinam se še naprej dovoljujejo razne davčne olajšave in podjetje s 160 trgovinami v državi plačuje manj davka, ko dva ali tri večji trgovci. In kaj naj šele rečemo, če gledamo na nevzdržno propadanje čevljarjev zaradi tujih tvornic in zaradi interesov tujega kapitala!

K vsem tem nadlogam pa prištejte še diktat kartelov, neposlovanje denarnih zavodov, zastoj izvoza, vedno rastočo proletarijstvo ljudstva, ko je kupna moč ljudi padla že v tej meri, da bo skoraj vsa pokrajina v socialnem in gospodarskem pogledu padla za celo generacijo nazaj, potem se pač ni čuditi, če mora naš srednji stan gledati le s strahom v bodočnost. Ni pa menda treba še posebej dokazovati, kakšne posledice morejo nastati za ves narod, kadar propada srednji stan, ki je hrbenica vsakega naroda. V njem se zbira moralna sila naroda, v njem se ustvarja narodna tradicija in srednji stan je oni, ki daje smer narodnemu napredku. Propad srednjega stanu je identičen s propadom naroda.

Kakor kažejo neizprosne številke, se je propadanje srednjega stanu že začelo. Na

majhnem enomilijonskem ozemlju Slovenije je padlo v dveh in pol letih število samostojnih podjetij za 4452. Ali je še mogoče večje propadanje?

Še je morda čas, da se to propadanje zaustavi, toda le pod pogojem, da pride pomoč takoj, če se takoj začno uresničevati že tolikokrat izrečene zahteve gospodarskih stanov. Vsako nadaljnje odlašanje pa

Dva združna manifesta

Poročali smo o zadnjem združnem manifestu, ki ga je, kakor vsako drugo leto, tako tudi letos izdala Mednarodna združna zveza v Londonu. V nekaterih slovenskih listih je bil objavljen ta manifest z besedilom, ki je pomenil ne le grd napad na trgovstvo, temveč tudi že naravnost žalitev trgovskega stanu. Zato smo krepko nastopili proti temu manifestu, če je seveda bilo njegovo besedilo res takšno, kakor so ga objavili nekateri slovenski listi.

Kakor pa vidimo iz zadnje številke »Združnega vestnika«, je originalno besedilo združnega manifesta bistveno drugačno, kakor pa so ga objavili nekateri slovenski listi. V besedilu »Združnega vestnika« ni namreč niti besedice proti trgovstvu. Zadrženo se moramo zato vprašati, kdo si je dovolil samovoljno potvoriti besedilo združnega manifesta in vprašati moramo nadalje, kdo je tisti zakrknjeni sovražnik trgovstva, ki si dovoljuje celo falzificiranje združnega manifesta samo da more zadostiti svojemu fanatičnemu sovraštvu do trgovstva.

To dejstvo jasno kaže, kako prav smo imeli, ko smo nastopili proti onim ne-

more povzročiti, da sploh ne bo več mogoče ustaviti propadanje srednjega stanu in da bomo mesto cvetoče trgovine in obrta imeli le še od tujega fabrikanta in tujega kapitalista ustanovljene prodajalnice in delavnice, v katerih za našega trgovca in obrtnika ne bo skoraj drugega mesta, ko mesta slabo plačanega hlapca.

pravim zadržarjem, ki samo izkoriščajo združno misel in ki nimajo za njeno visoko npravnstveno vrednost niti najmanjšega smisla. Proti temu nepravemu združništvu, ki se je pri nas že močno razširilo, bo treba z vso odločnostjo nastopiti, ker je treba preprečiti, da bi zaradi nekaterih slabih trpeli tudi vsi dobri. Nadvse umestno pa bi tudi bilo, da bi voditelji našega združništva preiskali, kdo je vnesel v združni manifest one nekvificirane napade na trgovstvo, ker pač ne gre, da bi obstajala dva, bistveno različna združna manifesta.

Samo z zadoščenjem pa tudi ugotavljamo, da v manifestu, kakor ga objavlja »Združni vestnik«, ni nič, kar ne bi mogel podpisati vsak trgovec. Bilo bi tudi več ko čudno če bi bilo kaj takega, saj so tudi trgovci delavni na združnem polju in nekateri so naravnost odlični združni delavci. Kajti proti pravemu združništvu ni trgovstvo nikdar bilo in tudi ne bo, ker ni nasprotja med onimi, ki resno delajo za napredek gospodarstva, pa čeprav bi eni ko drugi skušali po drugi poti priti do cilja.

Težkoče sadnega izvoza

Slovenska sadna trgovina brez izvoznih kreditov

Pred kratkim so morali naši uradni podatki ugotoviti, da je bila naša zunanja trgovina v prvem letošnjem polletju pasivna za 160-9 milijonov Din. Menda že samo ta ugotovitev zadostuje, da bi se morala izvozna trgovina na vso moč pospeševati. Mesto tega pa vidimo, da mora baš letos premagovati naša sadna izvozna trgovina tako velike težave, kakor še nikdar prej. Te težave so deloma posledica splošnih težkih razmer po vsem svetu, deloma pa so tudi čisto nepotrebne. Težav zaradi klirringa in raznih carinskih obremenitev ter uvoznih omejitev seveda ni mogoče kar takoj enostransko odpraviti in tem težavam se pač moramo prilagoditi, kakor pač vemo in znamo.

Neopravičljivo pa je, če trpi sadna trgovina tudi zaradi težav, ki jih ustvarjamo sami in ki so popolnoma nepotrebne. Kaj je bilo n. pr. potrebno, da se je vso sadno trgovino razburilo z napovedjo uvedbe monopola na sadni izvoz? Vsaka izvozna trgovina je tvegana in težka, od vseh izvoznih trgovin pa je najbolj tvegana in najbolj težavna sadna. Veliko je že, če se kdo sploh upa tvegati svoj denar v sadni trgovini, da pa naj tvega kdo denar še, če se mu delajo očitne težkoče, je vendar malo preveč zahtevano. Popolnoma napačna pa je misel, kakor da bi se sadje samo izvažalo in da bi bilo še najbolje, če bi ga izvažali producenti sami. Vsako leto smo doživeli naravnost ogromne izgube, ker so izvažali sadje ljudje, ki se niso razumeli na sadno trgovino. Kaj nam vse te stotilijonske izgube še ne zadostujejo?

Na intervencijo zastopnikov sadne trgovine se je končno reklo, da bo prepuščen izvoz sadja izvoznikom ob določenih pogojih. Tako naj bi izvozno blago fakturalno in odpravljal edinole Prizad, izvozniki pa bi dobivali plačilo iz klirringa z Nemčijo. Ti pogoji pa so za izvoznike nesprejemljivi. Izvozna sezona je že tu, a še ni jasnosti, kdo bo izvažal in s kakšnimi pogoji. Ali naj bo to mar pospeševanje zunanje trgovine? Pustite že enkrat vse pohlepe po monopolizaciji trgovine. Že enkrat je naša

država plačala zaradi teh pohlepov na stotine milijonov, ali nas ta slaba izkušnja res še ni izučila. Rešitev je le v popolnoma prostem sadnem izvozu in vse delo države naj bo le v tem, da z vsemi sredstvi pospešuje izvoz ter skrbi s tem, da bo prejel naš sadni proizvajalec čim več denarja za svoje sadje. Le v prosti konkurenci raste cena, kar je prvi pogoj za zboljšanje gospodarskega stanja kmeta in s tem vsega gospodarstva. Z monopolom dosežene višje cene pa so le navidezna pridobitev, ker mora plačati tako pridobitev celota v obliki davščin. Zato naj ostane Prizad pri trgovini s preferenčnim žitom in naj bo zadovoljen, da mu je uspeh tako z lahkoto in poceni zagotovljen. Nedopustno pa je, da bi še nadalje trpela naša izvozna sadna trgovina radi očitnih ali skritih želj po njeni monopolizaciji.

Prav tako pa ne sme trpeti naša sadna trgovina zaradi nezadostnih kreditov. Obljubljeni je bilo, da bo dala Narodna banka 25 milijonov Din kreditov za izvoz sadja. Sedaj pa naj gre ves ta kredit le za izvoz češpelj. Nimamo nič proti temu, da se s krediti pospešuje trgovina s češpljami, toda ne na škodo druge sadne trgovine. Če je potreben za češplje ves dosedaj dovoljen kredit v višini 25 milijonov Din, potem naj pač dovoli Narodna banka drugi sadni trgovini relativno enake kredite. Ne gre pa, da se že enkrat obljubljena in namenjena pomoč lepega dne kratkoma preklicuje. Kje naj vendar najde izvoznik takoj nadomestilo za kredit, ki mu je bil obljubljen, a se mu potem brez razloga kratkoma odpove. Tako se pač ne podpira sadna trgovina! Zato zahtevamo, da se obljuba izpolni in protestiramo proti temu, da se ustvarjajo naši sadni trgovini vedno nove težkoče.

Stoji že izvoz lesa, padel je izvoz živine, ali naj nazaduje še izvoz sadja? Od česa pa naj potem Slovenija živi? Kje pa naj zasluži denar za davke.

Na ta vprašanja naj odgovore tisti, ki še niso spoznali svoje dolžnosti, da bi morali izvozno trgovino podpirati!

V Mariboru se je ustanovil sindikat izvoznih interesentov

V soboto je bil v Mariboru na iniciativo Priv. izvozne družbe sestanek izvoznih interesentov glede razdelitve sadnega kontingenta za Nemčijo. Na tem sestanku so bila najprej pojasnjena določila trgovinske pogodbe glede izvoza sadja v Nemčijo, nato pa o sedanjem stanju tega izvoza. Končno je bilo sklenjeno, da se ustanovi sindikat sadnih interesentov v Mariboru, v katerem bodo zastopani tako sadni izvozniki kot tudi sadni producenti. Slednje bo zastopala Kmetijska družba. Poleg tega je v sindikatu osem izvoznikov, članov Združenja sadnih trgovcev. Upati je, da se bo sedaj dosegel popoln sporazum s Priv. izvozno družbo in da se bo sadni izvoz vršil brez nepotrebnih težav.

Zakaj se ni že prej tako postopalo, zakaj je bilo treba razburjati izvoznike z raznimi vestmi o nameravani monopolizaciji sadnega izvoza, pa so vprašanja, ki jih mi mikdar ne bomo razumeli. Upamo, da bo zdaj tudi vprašanje kreditov ugodno rešeno.

Naši izseljenci v Holandiji

Pod okriljem Zveze jugoslovanskih družtev. sv. Barbare v Holandiji pripravljamo izseljeniško razstavo, ki bo v okviru letošnjega jesenskega velesejma v Ljubljani od 1. do 10. septembra.

S to razstavo stopa naša emigracija prvič pred forum domovine, da pokaže življenje našega izseljenca v besedi in sliki.

Na razstavi bo podan ves razvoj naše kolonije v Holandiji od leta 1910 do leta 1934. Veliko je trpljenje izseljenca, veliko je pa tudi njegovo delo, ki nam priča o njegovi ljubezni do domovine in vere očetov, kar jim je tudi v tujini ostalo nemajmno in čisto.

Zgodovinski pregled priseljevanja, kulturno gibanje, prosvetno delo, cerkveno življenje, narodne proslave, naša narodna šola, društveni razvoj, socialno življenje, kaj pravi tujina in kaj piše domovina o nas; o vsem tem bo dala jasno sliko ta razstava na podlagi raznih statistik, okoli 100 slik, zemljevida naše kolonije, društvenih zastav, društvenih znakov, diplom tekem, društvenih uniform, izseljeniškega tiska, časopisnih člankov o naših, ki jih je izdala tujina in domovina, tiskovine društev, tiskovine, ki jih je izdala emigracija v Holandiji, kakor tudi nekaj tipičnih slik in predmetov, ki bodo pokazali v malem deželo, v kateri živimo.

Pričakujem, da bo vsak zaveden Jugoslovčan z veseljem in iz ljubezni do svojih bratov v tujini obiskal to razstavo, saj jo priredi naša trpeča emigracija sama, prepričana, da bo oživila tembolj srčneje vezi z materjo domovino v dobrobit in čast naši emigraciji sami, kakor tudi naši lepi domovini Jugoslaviji.

Rud. Selič, Hoensbroek.

Za poglobitev trgovinskih zvez s Švico

V svrhu poglobitve poslovnih zvez med našimi izvozniki in švicarskimi tvrdkami, se priporoča našim izvoznikom, da se obrnejo radi oddaje svojih zastopstev v Švico na »Švicarsko centralo za pospeševanje trgovine v Zürichu«. Ta urad bo šel našim izvoznikom radevolje na roke pri iskanju zanesljivih in solidnih zastopstev v Švici.

Sprememba telefonskih števil

Zveza za tujski promet, zastopstvo »Putnik« Ljubljana, ima sedaj dve telefonski številki, dosedanja številka 24—27 je za prodajalno železniških vozovnic v Gajevi ulici, št. 38—79 je za ravnanjstvo na Tynševi cesti 1, palača Ljubljanske kreditne banke.

Potreben nam je gospodarski svet

Dr. Vrbanić, predsednik zagrebske zbornice o našem gospodarskem stanju

»Štampa« objavlja zanimiv razgovor svojega dopisnika s predsednikom zagrebske zbornice za trgovino in industrijo dr. Vrbanićem o našem sedanjem gospodarskem stanju. Izjava dr. Vrbanića, ki je eden najbolj uglednih gospodarskih ljudi v Zagrebu, v polni meri potrjuje pravilnost zahtev naših gospodarskih krogov. Zlasti pa zasluzi pozornost oni del izjave dr. Vrbanića, ki pravi, da mora naše gospodarstvo že enkrat vedeti, pri čem da je in če se misli in kako se namerava normalizirati delovanje naših denarnih zavodov. V svoji izjavi je dejal dr. Vrbanić:

»Če se z rešitvijo krize smatra to, kar je bilo prej, to je povrnitev v prejšnje čase in nekdane razmere, dvomim, če bomo te čase sploh še kdaj doživeli. Vendar pa so tu znaki, da se razmere normalizirajo in zaupanje, ki je tako zelo povsod potrebno, se polagoma, a stalno vrača. Da navedem en primer: Gradska štedionica je že prebrodila težave in skoraj normalno posluje, kar je zlasti značilno za Zagreb in mentaliteto tega sveta. Ona izplačuje po vložnih knjižicah do 25.000 Din, po tekočem računu pa do 500.000 Din. Praktično to pomeni, da posluje že normalno. So pa tudi še drugi primeri, ki dokazujejo zboljšanje.

Tako je nadaljnji znak normalizacije, da je ostal dinar od 1. 1931 skoraj na isti višini. Poleg tega je v državi absolutno ohranil svojo kupno moč. Od lanskega leta dalje je bilo v naših denarnih zavodih dosti denarja in imeli so ga celo takšni, ki so

bili pod uredbo. Če pa je bilo denarja, pa ni bilo poslov. Prav redko se je kdo spustil v posle. Letos se ne opaža samo nov dotok denarja, temveč so oživel tudi posli, kar pomeni znaten napredek. Tako se na primer vrši lombardiranje naših žetvenih pridelkov ter sploh kmetijskih pridelkov v mnogo večjem obsegu kot lani. Zanimanje za to vrsto poslov se je znatno povečalo. Poleg tega je tudi čvrstost tečajev naših vrednostnih papirjev ugoden znak, ki govori o normalizaciji razmer.

Na vprašanje, kaj bi bilo treba storiti, da se pospeši normalizacija razmer, je odgovoril predsednik dr. Vrbanić:

Ti ugodni znaki so seveda komaj začetki zboljšanja, s katerim se moremo zadovoljiti.

Upamo, da se bo ta proces zboljšanja nadaljeval, poleg tega pa upamo tudi na državno iniciativo. Pričakujemo, da se čim prej izdajo uredbe ki še manjkajo in ki se, kakor znan, izdelujejo v pristojnih ministrstvih. Potrebno je tudi, da se reši vprašanje kreditnega poslovanja v državi ter vprašanje normalnega delovanja denarnih zavodov, katera vprašanja so danes še daleč od pravilne rešitve. V tem pogledu moramo čim prej vedeti, pri čem da smo. Vsako zavlacanje teh vprašanj bo samo v škodo. Dosedanje le delno reševanje teh vprašanj se je izkazalo kot nepraktično in škodljivo. Za pravilno rešitev teh vprašanj je potrebno smoteno delo po načrtu, v zvezi s tem pa je potrebno, da se čim prej organizira gospodarski svet.

Državne dobave, nabave in licitacije

Iz novega zakona o drž. računovodstvu

(Nadaljevanje.)

Pogodbe potem pismenih ponudb

§ 155. Za vse posle, katerih vrednost ne presega 100.000 Din, more naredbavec sklepati pogodbe potem pismenih ponudb. Na isti način se morejo sklepati tudi pogodbe, ki trajajo več let, če izdatki ne presegajo 60.000 Din letno, vendar pa te pogodbe ne morejo trajati dalj ko tri leta. To velja tudi za pogodbe, v katerih je predvidena možnost tihega podaljšanja.

Te pogodbe se sklepajo potem komisij. Člane komisije imenuje naredbavec v naredbi za izvršitev posla. Istočasno mora naredbavec tudi predpisati pogoje, pod katerimi se more pogodba skleniti ko tudi rok, do katerega se morajo ponudbe predložiti. Dolgost roka se določi z ozirom na značaj in vrednost posla, toda s pogojem, da ne more biti rok krajši od deset dni, če presega vrednost posla 20.000 Din. V pogojih mora biti navedeno, da v vsakem oziru veljajo določila tega poglavja. Glede sestave komisije veljajo ista določila ko za komisije za sklepanje neposrednih pogodb.

§ 156. Komisija more zbrati ponudbe kratko malo na ta način, da se neposredno obrne na čim večje število oseb, katerih ponudbe se morejo upoštevati (ki imajo po obrtnem zakonu pravico izvrševati posle, ki se tičejo ponudb), in to objavi v samem uradu na vidnem in za objave določenem mestu.

Če presega vrednost posla 20.000 Din, se mora poziv za vložitev ponudb objaviti tudi v službenem listu banovine in v enem od krajevnih dnevnikov, če pa v kraju ni dnevnika, pa v dnevniku na sedežu banovine. V vsaki objavi mora biti navedeno, do katerega dne se morejo vlagati ponudbe in ime člana komisije, ki je upravičen sprejemati te ponudbe.

Ponudba mora vsebovati izjavo ponudnika, da so mu znani pogoji ter ceno, ki mora biti določena na način, kakor je predpisan v pogojih.

Ponudbe se izročajo neposredno upravičenemu članu komisije, ki izda o prejemu ponudbe potrdilo.

Prvega naslednjega uradnega dne po poteku roka za sprejemanje ponudb otvori komisija ponudbe ter jih predloži naredbavcu s svojim poročilom in mnenjem, katero od teh ponudb smatra za najbolj ugodno.

§ 156. Če ponudba ne odgovarja vsem določilom § 156 in predpisom, ki se zahtevajo pri javnih licitacijah, potem se mora smatrati kakor da sploh ni bila vložena in se ne more o njej razpravljati. Naredbavec izda sklep o oddaji posla, če so bile predložene vsaj tri ponudbe,

oziroma vsaj dve, če gre za posle, katerih vrednost ne presega 20.000 Din, in če so vse ponudbe takšne, da se morejo v smislu prejšnjih členov upoštevati, v nasprotnem primeru pa se znova objavi poziv za vložitev ponudb v roku, ki je veljal v prvem pozivu. Če se sedaj javita dva ponudnika, se odda posel bolj ugodnemu, če se javi en sam, se sklene z njim neposredna pogodba.

Če je vrednost posla večja od 10.000 dinarjev, se mora ponudniku v sklepu o oddaji posla določiti rok, v katerem mora položiti kavicijo. Ta rok ne more biti daljši od 15 dni. Če se v tem roku kavicija ne položi, se pogodba pretrga in ponudnik odgovarja državi za škodo, ki bi nastala.

Skupna določila

§ 159. Ponudnik, kateremu je bil oddan posel, mora plačati takso od pogodbe po taksem zakonu. Neplačanje takse razveljavlja pogodbo.

§ 160. Sopogodbenuk z državo mora izpolniti vse po pogodbi sprejete obveze. V nasprotnem primeru mora naredbavec takoj razdreti pogodbo.

§ 161. Če se pokaže potreba, da se zaradi izpremenjenih okoliščin izpremeni ali dopolni pogodba, potem se more to izvršiti v soglasju obeh pogodbenih strank. O izpremembah in dopolnitvah odloča finančni minister po zaslišanju odbora za oceno državnih dobav, ki se v tem primeru poveča s po enim članom Glavne kontrole in državnega sveta, ki ju določita njuna predsednika.

Če pa naj se izpremeni in dopolni pogodba, ki presega vrednost 1 milijona, odloča o tem ministrski svet na predlog finančnega ministra in po zaslišanju odbora za oceno državnih dobav.

Pogodbe, ki so odobrene z zakonom, se morejo tudi izpreminjati le z zakonom.

§ 162. Naredbavec, ki je izdal sklep o oddaji posla, more na zahtevo sopogodbenuka s pismenim sklepom podaljšati dogovorjene roke za 30 dni. Te pravice pa se more poslužiti samo enkrat in samo za ta rok. Če gre za daljši rok, je treba postopati po čl. 161.

Sopogodbenuk mora zahtevati podaljšanje roka pred njegovim potekom. Če naredbavec odobri podaljšanje roka, potem mora biti izdan sklep o podaljšanju najkasneje deset dni po poteku dogovorjenega roka. Če se obveza ne izvrši v dogovorjenem roku zbog vis major, mora vložiti sopogodbenuk zahtevo po podaljšanju roka v desetih dneh, ko je nastala ta okvara ter najkasneje v 5 dneh pred potekom dogovorjenega roka. Sklep o po-

dalšanju roka po postopanju po čl. 161, mora biti izdan najkasneje v 20 dneh po poteku dogovorjenega roka. Po poteku teh rokov je vsako podaljšanje nedopustno in pogodba se mora razdreti.

Sopogodbenuk, kateremu je bil rok podaljšan, mora plačati začetni od dneva preteklega roka 2 Din od vsakih tisoč dinarjev skupne vrednosti dogovorjenega posla v korist invalidskega fonda, razen če dokaže, da je preprečila izvršitev obveze v dogovorjenem roku vis major, ali pa neizvrševanje pogodbe s strani države, kar pa se mora ugotoviti s posebnim sklepom naredbavca.

§ 163. Sprejem izvršenega posla se izvrši po komisiji, ki mora imeti najmanj tri člane, ki jih določi naredbavec iz vrst uradništva. Če je izvršitev posla vezana na rok, se mora imenovati komisija 10 dni pred potekom roka.

Če gre za nabavo stvari in materiala, ne morejo biti člani komisije uradniki, ki imajo opravka s temi stvarmi, pri gradbenih delih pa ne inženjerji, ki so imeli nadzorstvo pri izvrševanju del.

V primeru sporov med sopogodbenukom in komisijo, ima sopogodbenuk pravico zahtevati strokovno anketo za sporna vprašanja, in to v roku 5 dni, ko mu je bil sporočen sklep komisije. Strokovno anketo izvrši komisija treh oseb, od katerih enega člana imenuje naredbavec, enega pogodbenik, oba pa izvolita tretjega člana, ki je istočasno predsednik komisije.

Dolžnost komisije za sprejem kakor komisije strokovnjakov je, da ugotovi, če predmet pogodbe odgovarja pogodbenim pogojem, na podlagi tega pa izda sklep, če se predmet pogodbe sprejma ali odkloni. Komisiji ne moreta izdati nobenih drugih sklepov, niti staviti kakšnih predlogov. Komisiji sklepata z večino glasov.

Sklep komisije strokovnjakov je v vprašanjih, za katere je pristojna, obvezen tudi za državo. Njeni člani so za svoje sklepe odgovorni materialno in kazensko.

Če je s pogodbo določen rok jamstva, se izvrši končni sprejem po poteku garancijskega roka po komisiji; za sestavo in delo te komisije veljajo določila predhodnih odstavkov.

Čl. 164. Če komisija za sprejem ali komisija strokovnjakov misli, da je sopogodbenuk le deloma izvršil pogodbo, mora naredbavec takoj razdreti pogodbo, če neizvršeni del znaša več ko 30% dogovorjene vrednosti pogodbe. Če pa je komisija mnenja, da znaša neizpolnjeni del manj ko 30%, more naredbavec določiti sopogodbenuku rok za izpolnitev pogodbe. Ta rok ne more biti daljši od 30 dni in se začne z dnem, ko je bil izdan sklep o podalšanju roka. V tem primeru je sopogodbenuk dolžan plačati kazen (2 Din od vsakih 1000 Din skupne vrednosti dogovorjenega posla). Sklep o podalšanju roka mora biti izdan najkasneje v 10 dneh po sklepu komisije. V nasprotnem primeru se pogodba razveljavi.

Če sopogodbenuk niti v podalšanem roku ne izvrši v celoti svoje obveze, se pogodba za neizvršeni del razdre. Če je neizvršeni del manjši od 5%, se more posel sprejeti, če ni to škodljivo za sam posel, z odbitkom od dogovorjene vsote neizpolnjenega dela. Ravno tako se prizna sopogodbenuku višek izvršenega posla, če ne presega 5% celotno dogovorjene vsote.

(Dalje prihodnjic.)

Zborovanje knjigarnarjev Jugoslavije

V nedeljo je imela I. letni občni zbor v ljubljanskem Trg. domu Zveza organizacij jugoslovanskih knjigarnarjev. Zborovanje je vodil zagrebski knjigarnar Kugli. V svojem govoru je podčrtal zlasti vse težave, s katerimi se morajo boriti knjigarnarji. Zaradi krize je postala knjiga za mnoge že luksuz. Posebno ostro pa je nastopil proti onim nemškimi založništvom, ki s svojimi potniki naravnost preplavljajo Jugoslavijo, ki ne plačajo niti pare davka, a odjedajo kruh knjigarnarjem. Organizacija je v boju proti tem potnikom že dosegla nekatere uspehe, dosegla pa bi znatno več, če bi bilo več solidarnosti med knjigarnarji. O delu Zveze je poročal nato tajnik Brajer iz Beograda. Po vsestranski debati se je izrekla zahvala za njegovo delo. Nato je bil soglasno izvoljen za predsednika ljubljanski knjigarnar Schwentner, ki je v kratkem govoru podal smernice svojega dela. Ko so se še razpravljala nekatere interna vprašanja, je bil vseskozi uspešni občni zbor zaključen.

Po svetu

Bolgarska namerava apelirati na velesile, da vplivajo na neko velesilo, da preneha s svojim prizadevanjem, da se ohrani organizacija makedonstvujuših.

Člani bolgarske vlade so prejeli v zadnjem času več grozilnih pisem od makedonstvujuših, da naj vlada takoj preneha s svojo akcijo proti VMRO ali pa bodo vsi člani vlade ubiti. Vlada pa se teh groženj ni ustrašila, temveč nadaljuje svojo akcijo proti nelegalnemu delu makedonstvujuših.

Za novega bolgarskega poslanika v Rimu je bil imenovan Slavčo Pomelov, dosedaj poslanik v Berlinu.

Vojne nevarnosti ni in Evropi groze bolj politični, socialni in gospodarski preobrati kakor pa vojna. Najbolj oborožene so one države, ki si najmanj žele vojne. Tako je izjavil novinarjem Norman Davis.

Veleposlaniki Anglije, Francije in Italije bodo zahtevali v Berlinu, da poda nemška vlada izjavo, v kateri bo obsodila početje avstrijskih narodnih socialistov. Nadalje bodo zahtevali razpust avstrijske legije v Nemčiji ter ustavitev vsakega pošiljanja orožja v Avstrijo.

Novo avstrijsko vlado je sestavil Schuschnigg, ki je tudi prosvetni minister in šef drž. obrambe. V novi vladi so še: podkancelar knez Starhemberg, zun. minister Berger-Waldeneegg, notranji Fey, finančni Buresch, trgovski Stockinger in za soc. politiko Neustädter-Stürmer. Drž. podtajniki so: Zechner, dr. Pretner in Karwinsky.

Papena imenuje Pertainax »dunajskega prefekta«, ki ga je Hitler imenoval, ne da bi vprašal zunanjega ministra. Papen, ki je bil prej prefekt za Posaarje, je sedaj postal prefekt za Avstrijo ter bo za svoje delovanje odgovoren edino drž. kancelarju.

V Italiji so nezadovoljni z imenovanjem Papena za nemškega poslanika na Dunaju, ker se boje, da bi mogla Nemčija popolnoma prilegniti Avstrijo na sebe in bi potem izgubila Italija ves vpliv na Avstrijo. Italijanski načrt glede srednje Evrope bi s tem propadel.

Med nemškim in italijanskim tiskom se je začela strastna debata, kdo je kriv zadnjih avstrijskih dogodkov. O nekdanjem velikem prijateljstvu ni več nobenega sledu.

140.000 vojakov je pripravila Italija, da vkorakajo v Avstrijo, če bi se posrečila nar. socialistična revolucija.

Bivši nemški poslanik na Dunaju doktor Rieth je izjavil, da so Schuschnigg in ostali ministri obljubili upornikom prost odhod v Nemčijo v času, ko so že natančno vedeli, da dr. Dollfuss ni samo ranjen, temveč že mrtev.

Dr. Rintelen ni umrl, kakor se je ponovno poročalo, temveč se je njegovo stanje po posrečeni operaciji že tako zboljšalo, da je mogel biti zaslišan. Dr. Rintelen je Mussoliniju osebno predlagal, da se mora Dollfuss umakniti in da bo novo vlado sestavil on s sodelovanjem hitlerjevcev. Mussolini pa je ves razburjen to misel odločno odklonil, ker da je v Avstriji mogoča samo Dollfussova vlada.

Bivši dunajski policijski predsednik Brandl, ki je bil v zvezi s pučisti, se je po aretaciji, ustrelil.

Dollfussove rane niso bile brezpogojno smrtno in mogel bi ostati na življenju, če bi pustili uporniki k njemu zdravnika, ki bi preprečil preveliko izgubo krvi. Ker pa ni bilo zdravnika, je Dollfuss izkrvavel.

Med narodno socialističnimi uporniki na Dunaju so bili v pretežni večini sami odpušteni vojaki. Preostro postopanje proti političnim nasprotnikom se tudi kaznuje.

Vedno več hitlerjevskih beguncev prihaja v Jugoslavijo. Vsi begunci bodo začasno internirani v Varaždinu, Belovaru in Požegi. Skupno je pobežnilo v Jugoslavijo že več ko 1000 hitlerjevcev.

O političnih pobojih poročajo s Tirolske. Prebivalstvo je začelo akcijo proti narodnim socialistom in je bilo pri tem že več hitlerjevcev ubitih.

V avstrijski legiji v Nemčiji je baje prišlo do upora, ker so hoteli legionarji prikočiti na pomoč svojim somišljenikom v Avstriji. Upor pa je zatrla vojska.

Upokojen je bil italij. admiral Conzi, ki je poveljeval italijanskemu brodomu pred Dračem.

Letonska in Estonska ne sprejemata vzhodnega pakta, a tudi ne od Poljske predlaganega baltičkega bloka, ker da je ta mogoč šele potem, ko bi bil dosežen sporazum med Poljsko in Litvo.

Denarstvo

Balkanska banka

Že večkrat je bila propagirana misel ustanovitve balkanske banke. Na eni zadnjih sej senata je zlasti propagiral to misel senator dr. Uroš Krulj, ki je predlagal celo ustanovitev skupne balkanske emisijske banke. To je zaenkrat seveda le misel bodočnosti, misel balkanske banke pa vendarle dobiva že konkretno obliko.

Tako se poroča, da se tudi že v mednarodnih finančnih krogih propagira ustanovitev medbalkanske banke. Ta banka naj bi se zaenkrat omejevala le na Jugoslavijo in Rumunijo, kot politično najbolj zblizani državi. Finančno pa bi podprla novo banko Francija. Ker se zanima za to banko mednarodni kapital, bi seveda bilo glavno delo nameravane banke ureditev tujih dolgov balkanskih držav. Drugo vprašanje je seveda, če je v finančnih krogih v resnici ta volja, da pride že v kratkem do ustanovitve te banke.

*

Finančni minister je izpremenil devizni pravilnik in morajo odslej dati denarni zavodi Narodni banki v odkup samo 60% izvoznih deviz (dosedaj 80%), z ostankom 40% pa morejo ravnati v smislu pravilnika.

Priv. agrarna banka je znižala obrestno mero za vloge od 6 na 5%.

Notranje posojilo v višini 150 milijonov levov je razpisala bolgarska vlada. Posojilo se bo obrestovalo po 6% in bo odplačano v 3 letih.

Rumunska Narodna banka bo dala v promet nove tisočlejske bankovce namesto prejšnjih, ki so bili vzeti iz prometa.

Banca Commerciale del Plata v Buenos Airesu, v kateri so imeli tudi naši izseljenci precej vlog, je propadla.

Norveški državni proračun izkazuje 11,2 milijona kron suficita, dočim je bil lani deficiten še za 21,1 milijonov.

Proizvodnja zlata v Rusiji je znašala v prvem polletju 50.000 kg, to je za 51 odstotkov več kot lani.

Naših organizacij

Uradni dan Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani za Celje in celjsko okolico bo v torek, dne 7. avgusta 1934 od 8. do 12. ure dopoldne v posvetovalnici Združenja trgovcev za mesto Celje, Razlagova ulica št. 8, pritličje levo.

Državni dohodki Češkoslovaške so se povečali

Odkar je bila devalvirana češka krona, rastejo državni dohodki. V marcu so se povečali za 9,1%, v aprilu za 13,1% in v maju celo za 18,7%. V maju so bili dohodki za 92, v prvih petih mesecih t. l. pa za 75 milijonov večji kot lani ter so znašali skupno 2434 milijonov ali 97,2 (lani le 84,8) odstotkov proračunanih. Priporočiti pa je, da neposredni davki še padajo in da so se povečali predvsem dohodki od prometnega in luksuznega davka. Tudi dohodek iz trošarine se je povečal in je že prekosil lanski.

Težavne državne finance Avstrije

Računski zaključek Avstrije za l. 1933. izkazuje 82 milijonov primanjkljaja, dočim je predvideval proračun ravnovesje. Izdatki so bili za 25,36 milijonov ali 1,94%, dohodki pa za 56,46 milijonov ali 4,31% manjši, kakor bi imeli biti po proračunu. Zadolžitev Avstrije se je lani povečala od 2816 na 3288 milijonov šilingov.

Javna dela

Rumunska vlada je sklenila, da dovoli za javna dela kredit v višini 700 milijonov levov. Predvsem se bo s tem kreditom izboljšalo cestno omrežje.

Poljska vlada je za leto dovolila za javna dela kredit v višini 45 milijonov zlotov. 24 milijonov zlotov se bo uporabilo za graditev malih hiš, 5 milijonov pa za delavske hiše, ostanek pa je namenjen za dovršitev že začelih del.

Izprememba uredbe o skupnem davku na poslovni promet

Finančni minister je na podlagi zakona o skupnem davku na poslovni promet in v soglasju z ministroma za trgovino in za kmetijstvo izdal naslednjo uredbo, ki se bo s prvim avgustom že začela uporabljati. Nova uredba se glasi:

Čl. 1. — Čl. 5 uredbe z dne 30. marca se izpremeni in se glasi:

Za blago, ki je nameščeno v prostih carinskih skladiščih v pristaniščih, se ne plača skupni davek, če se z njim oskrbujejo ladje, ki so v prometu izven domačih luk. Prav tako je oproščeno skupnega davka tudi ono blago, ki se pošilja v domača pristanišča po pristaniški tarifi ter je last proizvajalcev ali pa takšnih izvoznikov, ki so blago nabavili neposredno od proizvajalcev ter je to blago namenjeno izključno le za izvoz. Ti izvozniki morajo prijaviti davčni oblasti celoten promet, ločeno pa navesti promet, izvršen z izvozom. Davčna uprava mora upoštevati s tujino izvršen promet na način, kakor je naveden v tem členu, kot odbitek, izvozniki pa morajo ob predložitvi definitivne prijave za odmero davka na poslovni promet dokazati z duplikatom tovarnega lista in izvozne deklaracije ter potrdilom pristaniškega kapitana, da je bilo blago v resnici poslano v dotično luko in iz nje izvoženo. Predloženi dokumenti ostanejo v aktih o davčni odmeri in se strankam ne vračajo.

Čl. 2. Točka 3. čl. 8. uredbe z dne 14. marca se izpremeni in se glasi:

Pri naročilu iz notranjosti države izdelkov iz materiala, dobljenega ali sprejetega na račun naročnika, ki je trgovec, obrtnik ali industrialec, ki naročeno blago naprej prodaja, se smatra kot proizvajalec naročilec, dokler je zavezana usluga izdelovalca, predelovalca ali dovrševalca samostojno splošnemu davku na poslovni promet. Pri naročilu materiala, dobljenega od potrošnika, za čegar račun se izvršuje predelava, izdelava ali dogotovitev, se smatra kot proizvajalec izdelovatelj, predelovalec ali dogotovitelj, ki plača skupni davek od prodajne cene izdelanega, predelanega ali dogotavljenega blaga, dočim je splošni davek na uslugo obsežen v skupnem davku na prodajno ceno (vrednost) takšnega blaga. Kot potrošnik v smislu tega člena se smatra ona oseba, ki blago osebno uporablja.

Če podjetje, ki predeluje, izdeluje ali dokončuje blago na račun potrošnika, ne prodaja enakovrstnega blaga, se smatra kot prodajna cena (vrednost) borzna cena. Če te cene za dotično blago ni, ali če je manjša od tržne cene za istovrstno blago na kraju proizvodnje, se smatra kot osno-

va skupnega prometa vrednost izdelanega, predelanega ali dogotavljenega blaga.

Čl. 3. — Odstavek 4. 11 uredbe št. 16.000 z dne 14. marca 1931 se izpremeni in se glasi:

Pri konfekcioniranju tekstilnega blaga s strani proizvajalca tkanine služi kot osnova za izračunavanje skupnega davka prodajna cena konfekcioniranega tekstilnega blaga, zmanjšana za 25%; za pleteno, mrežasto in strojno pleteno blago pa za 30%. Davek v smislu tega člena se plačuje z ozirom na mesec, v katerem je bila izvršena kupčija (promet) s konfekcioniranim blagom.

Če predeluje proizvajalec izdelane kože (usnja) v usnjeno blago (čevlji, jermeni, torbice, sedla itd.), se smatra kot osnova za skupni davek prodajna cena na debelo uporabljene kože, davek pa se mora plačati z ozirom na mesec, v katerem je bila izvršena prodaja (promet) z usnjenim blagom.

Čl. 4. — Čl. 1. uredbe o izpremembi in dopolnitvi uredbe o skupnem prometu z dne 13. maja se izpremeni in se glasi:

Osebe, ki uvažajo na podlagi potrdil pristojnih zbornic (čl. 14, toč. 4 uredbe št. 16.100/1931) iz tujine blago, oproščeno od plačila skupnega davka na poslovni promet, ter ga predelujejo v blago, ki je obseženo po kombiniranem skupnem davku na sirovine, doplačajo skupni davek od vrednosti uvoženega blaga (sirovine) po stopnji iz rubrike 5 tarife za skupni davek za ves čas od 1. aprila 1931 pa do dne, ko je stopila v veljavo uredba št. 25.525 z dne 13. maja 1933.

V kolikor za izdelke v državi iz takšnih sirovin ni določena stopnja skupnega davka, je treba postopati po prednjem načinu za ves čas, dokler ne bo določena za takšne izdelke domača stopnja skupnega davka.

Čl. 5. — Določila priložene tarife (ki jo deloma objavimo v prihodnji številki, op. ured.), s katero se izpreminjajo ali dopolnjujejo dosedanje tarife skupnega davka na poslovni promet, so sestavni del te uredbe.

Čl. 6. Ta uredba stopi v veljavo po objavi v »Službenih novinah«, uporabljala pa se bo od 1. avgusta 1934 dalje.

Za blago, ki se nahaja dne 31. julija nezacarinjeno na carinarnicah, se začno uporabljati stopnje nove tarife skupnega davka s tem dnem.

Za vse nabave na račun samoupravnih teles in države, ki se izvrše po 31. juliju, toda na podlagi pogodb, sklenjenih do tega dne, se plačujejo stopnje skupnega davka po dosednji tarifi.

Mednarodne razstave čistopasmenih psov

Za letošnjo mednarodno razstavo psov, ki bo za časa jesenskega velesejma dne 1. in 2. septembra v Ljubljani, nastaja vedno večje zanimanje in so predpriprave že v polnem teku. Po tej naši razstavi pa bo v dneih 15. do 16. septembra t. l. mednarodna razstava čistopasmenih psov tudi v Gradcu v sosedni Avstriji, kjer je skrb za gojitev in negovanje psov na višku. Mesto Gradec se lahko kosa z Dunajem in drugimi inozemskimi mesti, kjer se goji kinologija v pravem smislu.

Povodom zgoraj omenjene razstave psov v Gradcu je izšel zelo umesten članek v tamošnji »Tagespost«, večerni list dne 14. julija t. l. št. 190, ki zasluži uvaževanje, da tudi objavimo vsaj njegovo glavno vsebino.

Razstava psov je za lastnike istih nekaj izreden dogodek, ki ga vsakdo rado vedno pričakuje. Res pomemben je lahko dotični, čigar pes je dobil pohvalo bodisi v lepoti, zunanosti ali učinkovitosti dela.

Zal se v podeželju, da celo v nekaterih mestih, posebno pa tam, kjer kinologija še ni na vrhuncu, mnogokrat prezre kako in v kakih oblikah naj se predvede pes sodniku. Pes mora biti po svoji zunanosti brezhiben, živahen in pozoren, mišičevje strumno in napeto, da izpriča v celoti svo-

svojo resnično lepoto. Manj temperamenten naj bo pa predvoditelj, odnosno lastnik psa, katerega naj povsem in mirno nadvlada. Vsako, pa bodi še tako malenkostno razburjenje se odziva tudi na psu. Kratka in ljubezniva povelja ohranijo psa živahnega, veselega in pazljivega. Le v takem razpoloženju se pokaže sodniku tak kot je v resnici.

Ko je pes pri oceni, je dobro če kdo domačih, ki se nahaja izven ocenjevalnega kroga nalahko zažvižga, kar napravi psa pozornega; prisluhne, oči se mu zablišče in oprsje vzraše. Pri oceni naj ima pes kolikor mogoče ozek ovrtnik in tanko vrvice, odnosno veržico. Močni in široki vratniki zakrivajo in klanjajo vrat. Da pride oprsje bolj do veljave, naj se dvigne na lahko z roko vrat ocenjevalnega psa.

Ker je treba večkrat ponovno ugotoviti pravo poreklo psa, naj se ima rodovnik, odnosno potrdilo o pripustitvi psa na razstavo pri sebi, ker le na ta način je mogoče kupcem dokazati, da si nabavijo blago čiste pasme.

Preden se odda pes na razstavo, naj se poskrbi za njegovo brezhibno zunanost, to se pravi, da mora biti pes v vsakem oziru v svoji najboljši kondiciji, t. j. pravilno hranjen, ne mršav in ne preveč

rejen. Dlaka mora biti brezhibna, zdrava, pasmi primerna. Izključene so kožne bolezni, razni izpuščaji, posebno pa zajedavci in katerikoli mrčes. Priporoča se psa preden se odda na razstavo, večkrat kopati, dnevno česati in krtačiti, nikakor pa ne striči.

Resaste, trdodlake ali ščegodlake pse je treba pasmi primerno trimati t. j. izpuliti staro, zamrlo dlako, odnosno podlanko in jo na več način odstraniti. Zaradi tega je treba strokovno pravilno postopati ali prepustiti to dotičnemu, ki se v tem res razume. Taka mega naj se prične že 8 tednov pred razstavo.

Nepravilno negovan pes, pa bodi še tako lepo zgrajen, ne more napraviti dobrega vtisa in ne more doseči take ocene, kakor njegov sovrstnik ali tekmeec, ki je po vseh pravih negovan, pa bodi tudi sicer slabše ustvarjen. Tudi očem in uhljem psa je treba posvetiti posebno pozornost. Oči morajo biti živahne, ne zalite ali solzljive, uhlji znotraj snažni, brez vsakršnih vnetij, zobovje negovano, zdravo, belo in brez zobnega kamna.

Razume se, da je ocenjevalni krog oni prostor, kjer se psi po razdelitvi svoje pasmenosti ocenjujejo. Predvsem pride v poštev vodljivost psa in njega poslušnost. Napake so: če pes grize vrvice, ali če se brez povelja vleže; takšni psi ne bi smeli sploh priti v oceno. Lastniki takih psov naj se ne čudijo, če s svojimi, pa še tako oboževanimi ljubljenci na uspehu slabo odrežejo. Preden se pes predvede pred sodnike, je priporočljivo, da se poprej nekoliko izleti, da ne opravi morda svoje nujne potrebe v ocenjevalnem krogu.

Pse pretepače — se mora pravočasno tega odvaditi, (kar spada itak že v splošno vzgojo), to se zgodi, če se take pse po večkrat pelje v njih družbo. Tudi psi, ki grizejo in so nevarni za okolico ali celo za lastnika, nimajo primerne vzgoje in so nevarni tudi za sodnika, ker jih po potrebi mora prijemati.

Da bolni psi ali breje psice ne spadajo na razstavo, je pač že znano v kinoloških vrstah, priporočamo pa, da to uvažuje tudi vsak drug lastnik, ljubitelj in razstavljalec psov, in se resnično po tem ravna.

Dobava prodaja

Gradbeni oddelk Direkcije drž. železnice v Ljubljani sprejema do 3. avgusta ponudbe o dobavi 4000 kg firmeža, 1700 kg žičnikov, 15.000 bakrenih vetroklinov, 4000 kg klinastega železa, 3200 kg jekla, 700 kg žel. pločevine, 4300 zakovic, 900 vijakov in 300 kg železa. (Pogoji so na vpogled pri oddelku.)

Direkcija drž. rudnika Senjski Rudnik sprejema do 13. avgusta ponudbe o dobavi 70 m³ hrastovega lesa.

Direkcija drž. rudnika Kreka sprejema do 16. avgusta ponudbe o dobavi risalnega orodja.

Direkcija drž. rudnika Ugljevik sprejema do 16. avgusta ponudbo o dobavi 600 kg olja za mazanje žičnih vrvi.

Direkcija drž. rudnika Breza sprejema do 16. avgusta ponudbe o dobavi strokovnih knjig.

Direkcija drž. rudnika Kakanj sprejema do 16. avgusta ponudbe o dobavi 6 parov gumijastih čevljev in 6 parov jamskih nepremočljivih oblek, 85 plošč železne pločevine, 700 kg vijakov z maticami, 5000 železnih vijakov za les, 28 železnih plošč, 3000 kg olja za osovine in 1500 klobučevinastih obrobočev.

Pri Direkciji drž. železnice v Zagrebu bodo naslednje ofertne licitacije: dne 13. avgusta za dobavo varnostnih naprav; dne 17. avgusta za dobavo manesmanovih jeklenih cevi; dne 29. avgusta pa za dobavo 20.000 m³ rečnega peska.

Dne 7. avgusta bo pri glavnem sanitetnem skladišču v Zemunu ofertna licitacija za dobavo 100 gumijastih temforov, 50 gum. cevi, 100 kg gutaperča papirja, 400 metrov gum. drenaže; dne 27. avgusta pa za dobavo 500 m kaliko platna in 700 m hidrofilne tkanine. (Pogoji so na vpogled pri oddelku.)

Dr. Pirčeva sladna kava

je prvovrsten domač izdelek, s katerim pripravite zdravo, izdatno, redilno in ceneno pijačo za Vas in Vaše otroke. Dr. Pirčeva sladna kava je prav prijetnega okusa in jo pijo odrasli kot otroci z užitkom.

Naše narodno gospodarstvo v juniju 1934.

(Po statistiki OUZD-a v Ljubljani.)

Bistvenih izprememb v razvoju posameznih industrijskih panog v zadnjem času ni opaziti. V pogledu konjunktturnega napredovanja prednjači še vedno tekstilna industrija z letnim prirastkom + 2725 oseb. Vseh tekstilnih delavcev imamo trenutno že okroglo 13.000, napram 5.000 v letu 1926. Razmeroma mnogo so napredovala tudi javna dela (gradnja železnic, cest in vodnih zgradb). Letni prirast znaša +995 oseb. Regulacija Ljubljane je brez dvoma precej k temu pripomogla. — Poleg trgovine, za katero so merodajni podatki Trg. bol. in podp. društva, izkazujejo le 3 industrije pomembnejše konjunktturno nazadovanje: Predelovanje kože in njenih surogatov, predelovanje lesa in rezbarstvo ter gradnje nad zemljo.

Sezija je dosegla v juniju v glavnem že svoj maksimum. Od maja do junija je narastlo članstvo OUZD-a samo za +1757 oseb ali 2,16%, dočim je znašal predhodni mesečni sezijiški prirast + 3871 oseb ali 5%.

Stanje posameznih industrij v juniju 1934 z absolutnimi in relativnimi konjunktturnimi in sezijiškimi spremembami je razvidno iz te tabele:

Industrijska skupina	Stanje v juniju 1934	napram juniju 1933	napram maju 1934
Tekstilna industrija	12914	+ 2725	+ 239
Gradnja železnic, cest in vodnih zgradb	3029	+ 995	+ 108
Industrija kamenja in zemlje	4421	+ 443	+ 354
Gozdno-lagarska industrija	7438	+ 427	+ 233
Občinski obrati	1628	+ 394	— 98
Kemična industrija	1742	+ 208	+ 81
Papirna industrija	1959	+ 169	+ 12
Grafična industrija	1128	+ 127	+ 6
Hišna služkinčad	8324	+ 119	— 61
Industrija hrane in pljace	3560	+ 106	+ 9
Industrija tobaka	949	+ 91	+ 1
Poljedelstvo	622	+ 75	— 5
Kovinska industrija	6324	+ 72	+ 116
Industrija kože in gume	1590	+ 62	+ 51
Denar. in zavar. zavodi in samost. pis.	599	+ 39	+ 1
Gostilne, kavarne in krčme	3157	+ 26	+ 263
Zasebna prometna podjetja	853	+ 6	+ 22
Rudarstvo	7	+ 1	—
Higiena	1730	— 8	+ 90
Centrale za proizvod. sile in presk. z vodo	490	— 10	— 20
Gradnja prevoznih sredstev	309	— 16	+ 19
Gledališča, svob. poklici in razno	1119	— 57	— 1
Javni promet	503	— 59	— 6
Oblačilna industrija in čiščenje	4265	— 101	— 82
Predelovanje kože in njenih surogatov	2680	— 237	— 89
Indust. za predel. lesa in rezbarstvo	3329	— 347	+ 147
Gradnje nad zemljo (visoke gradnje)	5177	— 369	+ 356
Trgovina	3157	— 444	+ 11
Skupaj	83003	+ 4437	+ 1757

Nova knjiga o goriških Slovencih

Andrej Gabršček: Goriški Slovenci II. knjiga. V samozaložbi 1934. Natisnila tiskarna Slovenija v Ljubljani.

Velika zgodovinska knjiga o goriških rojakih, o kateri smo v našem listu poročali že predlanskim, ko je izšel nje prvi del, je zaključena. Skupaj je to knjiga s 1200 stranicami. Drugi del, ki je izšel te dni (na 632 straneh), v še nekoliko večjem obsegu ko prvi in v enako odlični opremi, obravnava že samo naše stoletje in sega prav do leta 1924. S tem je naš zaslužni goriški poljudni zgodovinar kot spreten časnikarski ertičar in kronist podal celotno sliko za celih sto let, sliko, kakršne nimamo še za nobeno drugo slovensko pokrajino. Njegovo delo bo že zaradi tega dejstva vzbujalo še dolgo časa prav upravičeno veliko zanimanje. Naši zgodovinarji bodo s pridom posegali v zakladnico Gabrščkovih podatkov. Primorskim in mnogim ostalim Slovincem bo dragocen spomin na čas, domače kraje in rojake, čisto tudi na sorodnike. V marsičem je knjiga tem tudi namenjena.

Specialno vrednost pa daje Gabrščkovim knjigi uprav njegovo osebno, deloma subjektivno deloma že objektivno gledanje na opisovano javno življenje slovenske Goriške. Pisatelj, ki je deloval v svoji deželi kot učitelj, novinar, tiskar in v ugleden politik, je pač naravno moral postati tudi za vso deželo značilen pojav. Združil je v sebi mnoge bistvene sestavine slovenske obmejne miselnosti. Zato so ti njegovi obsežni spiski predvsem nacionalno in gospodarsko politično aktivni in tudi aktualni še za naš sedanji čas.

V drugi knjigi je ohranil pisatelj isto metodo, ki se mu je bila tako dobro obnesla že v prvem delu, to je, da pregleduje dogodke in stanje Goriške dežele od leta do leta. Opisuje razvoj domače in državne ter laške politike, ki se stikajo in zastrujejo v goriškem glavnem mestu menda bolj ko kjerkoli drugje na ozemlju bivše Avstrije. Zato je bil nam tudi vsak, že najmanjši uspeh dragocen in s tega vidika ocenja G. sam vse delovanje in nehanje slovenskih odgovornih mož. Vzporedno beleži stanje gospodarskih organizacij in razvoj političnih strank ter pravnih društev po vsej deželi. — Hote in precej uspešno nam je Gabršček podal zgodovino goriškega mesta. Od kamna do kamna, kakor je rastla, označuje in ocenja našo zavest in — posest v soški prestolnici. Njegov lastni delež pri tem napredku je bil ogromen. Gabršček pa ni pozabil niti najskromnejših sodelavcev in sodelavk. O vsakem poskuša zaokrožiti pravično sodbo.

Kot politik posveča avtor največ prostora politični borbi za slovensko Goriško. Zanimive so strani o koncu slovečega sovravnika Slovincem in zavezniške odločujoče naše politične stranke, deželnega glavarja dr. Luigija Pajerja. Zaključuje se delavnost dr. A. Gregorčiča. Tudi v našem stoletju so divjale v deželi hude politične borbe in se celo zaostrele. Vse sovraštvo se je kupilo v goriških meščanih in izbruhalo ob vsaki priliki na dan, posebno ob pričetku svetovne vojne ter nato še l. 1915. ob vstopu Italije v antantno fronto. Vojna pa je tudi vse to živahno politično življenje in kulturno delovanje na naši zapadni meji prekinila. In danes je avtor

emigrant, ki po svojih avstrijskih internacijah in dunajskem begunstvu nadaljuje bridro življenje političnega pregnanca.

Vojna usoda dežele je drugi žalostno zanimivi del knjige. V pregledu avstrijskih begunskih taborišč je pisatelj ohranil našemu spominu tudi ta del zgodovine. Večinoma je to snov, ki ni bila še nikjer objavljena, še manj ona iz italijanske strani, kamor je laška vojska spravila predvsem mnogo Bricev in Goričanov. Mnogi izmed njih niso našli po vojni več doma, mnogi pa se sploh niso vrnili. O vseh teh nam nudi Gabršček mnogo lepih spominov.

Gospodarsko politično je knjiga zanimiva po svojem močnem poudarku trgovskega in obrtniškega napredka, o katerem so pričale mnogo slovenske naprave, tvornice, zadrage, trgovine, hoteli. Videti je, da je naš narod bojeval tudi na Goriškem že pozno fazo boja za gospodarsko osvoboditev in mu je zato sedanja usoda tem krutejša.

Knjigo krasita slika avtorja Gabrščka iz l. 1934. in slika bana dr. Marušiča, kateremu je pisatelj to knjigo posvetil.

Da spopolni sliko dežele ob njenem prehodu v italijansko odvisnost, je avtor dodal statistični pregled za podjarmljene okraje, o sebi pa je mogel povedati ob koncu še eno najtehtnejših besed: prikazal je s kratkim seznamom svoje nekdanje živahno založniško delovanje, ki mu je samo ohranila v naši kulturni zgodovini častno mesto.

Kot celota je Gabrščkova knjiga lepo darilo tega delovnega moča vsem Slovincem in Jugoslovijci ter ne dvomimo, da si jo nabavi vsakdo, ki le zmore njeno relativno nizko ceno 120 dinarjev. Naroča se pri avtorju, Igriška ulica 3/II v Ljubljani.

Svetovna trgovina v l. 1933.

Po podatkih Društva narodov je znašala svetovna trgovina v milijonih zlatih dolarjev:

	l. 1929	l. 1932	l. 1933
uvoz	35.601	13.996	12.485
izvoz	33.040	12.902	11.694
skupno	68.641	26.898	24.179

Svetovna trgovina je torej od l. 1932 nazadovala za 10 odstotkov, če upoštevamo zlate cene, če pa računamo vse cene v funtih, potem je nazadovala le za 5 odstotkov. Ker pa so cene povprečno padle za 11 do 12 odstotkov, je v resnici obseg svetovne trgovine večji. Razveseljivo pa je to, da so cene industrijskih izdelkov nazadovale v večji meri ko cene sirovin. Položaj se je s tem za kmetijstvo in rudarstvo zboljšal.

Večina izvoznih držav je svoj izvoz povečala. Samo izvoz Brazilije in Argentine se je zmanjšal. Zelo se je popravila zunanja trgovina Vel. Britanije, ker je bila trgovina med Anglijo in dominijoni živahnejša. Pasivnost britanske zunanje trgovine je padla od 718 na 413 milijonov funtov. Tudi francoska zunanja trgovina se je zaradi živahnejše trgovine med Francijo in njenimi kolonijami znatno popravila. Alžir je postal l. 1933 največji kupec in največji dobavitelj Francije. Najbolj pa se je seveda zboljšala trgovina Japonske in Združenih držav Sev. Amerike.

Prizadevanja za novi mednarodni lesni izvozni dogovor

V prvih dneh septembra bo v Rigi mednarodna konferenca lesnih izvoznikov. Zagotovljena je že udeležba Rusije, Finske, Švedske, Latiške in Poljske. Nameravana pa je tudi pritegnitev srednjeevropskih držav, da bi se dosegel mednarodni dogovor za ves lesni izvoz v l. 1935.

RAZNO

Za novega goriškega nadškofa, za naslednika pokojnega dr. Sedeja, je imenovan dosedanji papežev nuncij za Turčijo in Grčijo v Carigradu Carlo Margotti.

Don Franjo Bulić, znameniti jugoslovanski arheolog, ki si je pridobil zlasti za raziskovanje zgodovinskih spomenikov v Dalmaciji neveljavih zaslug, je umrl v Zagrebu. Znamenitemu znanstveniku bodi ohranjen časten spomin!

Mati predsednika vlade gospa Mariola Uzunović je umrla v Nišu v visoki starosti 90 let.

Vso sedanjo občinsko upravo Beograda je notranji minister razrešil njene dolžnosti in imenoval novo. Izprememba se

utemeljuje s povečanjem beogradske občine in so morali priti v občinsko upravo tudi zastopniki novih mestnih delov.

Skupina turških gospodarstvenikov obišče na jesen Jugoslavijo, da doseže boljše gospodarske odnose med Jugoslavijo in Turčijo.

Rogaška Slatina zaznamuje zopet lep napredek in je bilo v nedeljo otvoreno novo in moderno kopališče.

V Westnovi tvornici v Celju je bil po daljših pogajanjih dosežen sporazum med delavci in vodstvom tvornice. Delavcem so se plače deloma zvišale in se jim je zjamčilo, da bodo na teden zaposleni vsaj 32 ur. Sporazum velja do 30. novembra.

Beograjska bolnišnica trpi zaradi silnega pomanjkanja prostorov, ker je velik del njenih stavb zaseden od klinike ter služi tudi univerzitetnim profesorjem za stanovanje. Sedaj se morajo ti profesorji izseliti in s tem bo mogoče postaviti v bolnišnici 700 novih postelj. Tako razkošno so stanovali nekateri profesorji. Imeli so namreč od 7 do 12 sob, pa tudi kar celo nadstropje.

Všetačka, d. d. v Beogradu, ki se je proslavila s tihotapstvom špirta in s svojim nenadomestljivim, a kljub temu pobeglim ravnanjem Farkašem, bo prodana na javni dražbi zaradi tožbe Drž. hip. banke za dolg 3,340.000 Din njenemu Trgovačkemu fondu. Vse premoženje Všetacke je ocenjeno na dva in pol milijona Din, njena pasiva pa znašajo 14,983.750 Din.

Vsaki špirtu pošiljki iz tvornice ali prostega skladišča mora biti priloženo potrdilo pristojnega kontrolnega organa o plačani trošarini. Tako je odredil finančni minister, da prepreči tihotapstva z nezatržarjenim špiritom.

Prof. Plotnikovu v Zagrebu se je posrečilo fotografirati z zagrebskega Slemena Triglavsko pogorje, torej iz razdalje 200 kilometrov.

Po uradnih podatkih je padlo na vladni strani 78 moških, 165 pa je bilo ranjenih. Narodni socialisti pa so imeli 200 smrtnih žrtev in več sto ranjenih. Vladne čete so dosedaj ujele 1200 hitlerjevcev.

Na velikem mednarodnem šahovskem turnirju v Curihi je dobil prvo nagrado Aljehin, drugo si delita Flohr in Euwe, tretjo si je osvojil Bogoljubov in četrto dr. Lasker.

Zračni manevri nad Londonom so dokazali, da je London v primeru zračnega napada s strani tujega zračnega brodogoja brez vsake uspešne obrambe. Prebivalstvo Londona zahteva zato povečanje angleškega letalstva.

Dva milijona kg sladkorja je propadlo na Javi, ker je bil spravljen v skladišča, ki niso odgovarjala svojemu namenu.

Papir, ki ne zgori, bodo začeli uporabljati na vseh turških sodiščih, da v primeru požara ne morejo zgoreti važni dokumenti.

Švicarsko letalo »Curtis Condor« je iz višine 1000 m treščilo pri Tuttlinguenu na tla. Vseh 9 potnikov in vsi trije možje posadke so bili ubiti.

61.000 goved so ustrelili pastirji v Ameriki, da rešijo živino od muk, ki jih je trpela od žeje.

Mariborski svinjski trg

Na svinjski sejem dne 27. julija 1934 je bilo pripeljanih 189 svinj; cene so bile te: mladi prašiči 5 do 6 tednov stari komad Din 75 do 110, 7 do 9 tednov 120 do 150, 3 do 4 mesece 250 do 300, 5 do 7 mesecev 320 do 380, 8 do 10 mesecev 450 do 500, 1 leto 580 do 600, 1 kg žive teže 5 do 6, 1 kg mrtve teže Din 8.50 do 9.50. — Prodanih je bilo 95 svinj.

Program ljubljanske radio-postaje

Sreda, dne 1. avg. 12.15: Reproduciranje operne uverture — 12.45: Poročila — 13.00: Čas, nekaj koračnic v reproducirani glasbi — 13.30: Kino orglje na ploščah — 19.00: O verstvih (Franc Tersegav) — 19.30: Literarna ura: Revijalni pregled (g. Podbevšek) — 20.00: Oktet ljubljanskega Zvona — 20.40: Radijski orkester — 21.30: Mandolinistični kvartet — 22.00: Čas, poročila, harmonika pri nas in drugod (reproduc. koncert).

Četrtek, dne 2. avg. 12.15: Svirajte cigani! (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Čas, reproduc. vijolinski koncert — 13.30: reproduc. koncert kosaških zborov — 19.00: Plošče po željah — 19.30: Ljubljanski židje v minuli dobi (R. Dostal) — 20.00: Prenos iz Beograda — 22.00: Čas, poročila, Radijski orkester.

Veletrgovina A. ŠARABON v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago

več vrst žganja, moko ter deželne pridelke — kakor tudi razno vrstno

rudninsko vodo

Lastna pražarna za kavo in mlino za dišave z električnim obratom

Telefon št. 26-66 Ceniki na razpolago!

Že v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke.

in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Sebeburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

KLIŠEJE
vseh vrst po fotografijah ali risbah
izvršuje
najsolidnejše
KLIŠARNA ST-DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13